

EETUn ensi vuosi ja työeläkejärjestelmän seuraavat 70 vuotta

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry:n syyskokous valitsi Eläkeliiton puheenjohtajan, Raimo Ikonen puheenjohtajaksi vuodelle 2023. Uusi hallinto aloittaa toimikautensa vuoden alussa. Tänä vuonna EETUn vetovastuu on ollut Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry:llä ja sen puheenjohtajana on toiminut EKL:n puheenjohtaja Simo Paassilta.

Puheenjohtajuus kiertää vuosittain jäsenjärjestöltä toiselle. EETUlla ei ole omaa henkilökuntaa tai toimistoa, joten puheenjohtajajärjestö vastaa sen toimistorutiineista, viestinnästä sekä lausuntojen ja kannanottojen valmistelusta.

EETUn syyskokouksessa herätti vilkasta keskustelua Eläketurvakeskuksen (ETK) tuore, lokakuussa julkaistu raportti, jossa tarkasteltiin työeläkejärjestelmän nykytasoa ja arvioitiin sen tulevaisuuden näkymiä seuraavien 70 vuoden aikajänteellä.

Aiheesta oli alustamassa ETK:n johtaja, **Allan Paldanius** (vastuualueena tutkimus, tilastot ja suunnittelu). Hän avasi meille tarkemmin raportin tuloksia ja sen pohjalla olevia työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin laskelmia.

Paldaniuksella oli painavaa kerrottavaa: matkalla vuoteen 2090 on nähtävissä paljon positiivista, mutta myös huolia.

Tiivistetysti:

- Monet asiat ovat kehittyneet hyvään suuntaan ja rahoitusnäky on aiempaa tasapainoisempi.
- Samat väestönkehitykseen liittyvät haasteet ratkaistavana kuin ennenkin eikä eläkemaksun korotuspaineesta ole päästy kauttaaltaan eroon.
- Varojen kasvun myötä työeläkejärjestelmän rahoitus on entistä suuremmalta osalta sijoitustuottojen varassa ja työeläkemaksun korotuspaine voi kasvaa nopeastikin.

Laskelman lähtöoletukset verrattuna vuoden 2019 laskelmaan

ETK:n laskelma pohjautuu Tilastokeskuksen vuoden 2021 väestöennusteeseen, jonka syntyvyyttä ja nettomaahanmuuttoa koskevat oletukset eivät ole muuttuneet edellisestä, vuoden 2019 raportista (syntyvyys 1,45 ja nettomaahanmuutto 15 000 henkilöä vuodessa). Syntyvyys jatkuu matalana, ja työikäisten

määrä pienenee koko laskentajakson (2021–2090) ajan. Samalla vanhushuoltosuhte lähes kaksinkertaistuu.

Laskelmassa on käytetty 1,2 % ansiotason reaalkasvua (viimeksi 1,5 %) ja vuotuisena inflaationa 2,0 % (viimeksi 1,7 %). Eläkevarojen reaali-tuoton oletetaan olevan sama kuin viimeksi, mutta kohdistuvan nyt eri vuosiin: ensimmäiset 10 vuotta sen oletetaan jäävän 2,5 prosenttiin ja tämän jälkeen nousevan 3,5 prosenttiin.

Eläkevarojen lähtötaso on noin 20 % korkeampi kuin viime raportissa ja eläkealkavuudet työeläkepuolella matalammalla tasolla. Korona-ajan kuolevuus, inflaatio ja sijoitustuotot on otettu huomioon heinäkuun 2022 loppuun asti.

Koko työeläkejärjestelmän tasolla ei ole maksunkorotuspainetta

Raportista selviää, kuinka mahdolliset muutokset työeläkevarojen reaali-tuotossa, suuntaan tai toiseen, vaikuttaisivat työeläkemaksuun.

Yksityisen sektorin työeläkemaksu (TyEL) voidaan pitää alle 25 prosentissa

2050-luvulle asti. Pitkällä aikavälillä maksussa on yhä korotuspainetta, mutta se on laskenut neljä prosenttiyksikköä vuoden 2019 laskelmasta.

TyEL-maksu voidaan pitää 26 prosentin tasolla vuosisadan loppupuolella, jos työeläkevarojen saadaan vähintään 3,5 prosentin reaali-tuotto pitkällä aikavälillä.

Koko työeläkejärjestelmän tasolla ei ole maksunkorotuspainetta, vaan jopa hieman laskuvaraa. Maksutasoa voisi laskea prosenttiyksikön, ja se riittäisi myös tulevaisuudessa.

– Silti on oltava tarkkana. Työeläkejärjestelmän kehittämistä ei pidä lopettaa, sillä hyvien sijoitustuottojen myötä parantunut rahoitusasema peittää alle alhaisen syntyvyyden kaltaisia merkittäviä haavoittuvuuksia, muistuttaa Allan Paldanius.

Epävarmuus tulevasta eläkemaksusta on samalla kasvanut

Jos syntyvyys pysyy matalana, yhä suurempi osuus kasvavasta eläkemenosta on katettava eläkevarojen tuotoilla. Sijoitustuoton merkitys eläkkeiden rahoituksessa siis kasvaa.

Eläketurvakeskuksen johtaja, Allan Paldanius avasi alustuksessaan työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin laskelmia ja niiden perusteita.

EETUn 2023 puheenjohtaja, Eläkeliiton puheenjohtaja Raimo Ikonen (vasemmalla) vastaanottaa EETUn 2022 puheenjohtajalta, EKL:n puheenjohtaja Simo Paassillalta (oikealla) puheenjohtajan nuijan. Kuva: Anneli Velho

Runsaan prosenttiyksikön perusoletusta korkeampi tai matalampi tuotto vaikuttaisi lähes puolitoista prosenttiyksikköä työeläkemaksun tasoon vuonna 2040.

Pitkällä aikavälillä (2090) runsaan prosenttiyksikön korkeampi tuotto mahdollistaisi lähes 10 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa (26 %) matalamman työeläkemaksun. Matalan tuoton laskelmassa maksua pitäisi puolestaan korottaa kuusi prosenttiyksikköä noin 32 prosenttiin.

Työeläkejärjestelmän heikkoudet ja haasteet peittyvät hyvien sijoitustuottojen alle

– Eläkkeelle siirtymisen myöhentyminen, vuonna 2017 tehty uudistus, on toiminut arvioitua paremmin ja sillä on ollut iso vaikutus.

Eläketason ym. kannalta ansiotason kasvulla on merkitystä ja ansiotason kasvu on heikentynyt vuoden 2019 laskelmaan verrattuna. Etuustaso siis laskee suhteessa ansioihin, mutta toisaalta eläkkeiden ostovoima kasvaa.

– Heikon syntyvyyden ja huoltosuhteen heikkenemisen vaikutukset peittyvät nyt lähes kokonaan varojen suuren määrän alle. Eläkejärjestelmän rahoitus on yhä suuremmalta osalta sijoitustuottojen varassa. Mikäli tuotot jäävät oletetuista, voi eläkemaksun korotuspaine vaania nopeastikin

nurkan takana, muistuttaa Paldanius.

– Vaikka kehitys on ollut parempaa, niin se on edelleen huonoa eli jos ajattelee huoltosuhdelukua, niin nyt kahta eläkeläistä kohden on kolme työssä olevaa. Laskelman loppupuolella on neljä eläkeläistä viittä työssä olevaa kohden. Tämä kehitys on huolestuttavaa ja se johtuu alhaisesta syntyvyydestä. Huoltosuhteen muutos on työeläkejärjestelmämme merkittävin haaste edelleen, konkretisoi Allan Paldanius.

Saimme siis hyviä ja huonoja uutisia. Rahoituksen näkyvät ovat huomattavasti paremmat kuin 2019 laskelmassa. Eläkeläisten määrän suhte verrattuna työllisten määrään kehittyi paremmin kuin edellisessä laskelmassa, mutta kehitys on edelleen huolestuttavan heikkoa.

Anneli Velho

EETU PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry on kuuden valtakunnallisen eläkeläisjärjestön yhteistyöelin. Sen jäsenjärjestöt ovat Eläkeliitto, Eläkeläiset, Eläkkeensaajien Keskusliitto, Kansallinen senioriliitto, KRELLI Kristilliset eläkeläiset ry ja Svenska pensionärsförbundet. Järjestöjen yhteinen jäsenmäärä on reilu 250 000.